

Fråga 1:	<i>Hur anser ert parti att den demokratiska processen skall förbättras för att motsvara dagens krav?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Genom folkbildningsinsatser
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Ett stort problem är att de flesta politiker inte tar CO2 problemet på riktigt allvar. Likaledes nonchalerar ”gröna” politiker effekterna på tillväxten och dess konsekvenser på samhällsekonomin. Den demokratiska debatten skulle förbättras om både ”gröna” och ”icke gröna” politiker försökte se helheten och väga alla konsekvenser gentemot varandra. Konsekvenser för både miljön och tillväxten måste seriöst belysas för att skapa trovärdighet hos politikerna och därmed förbättra den demokratiska processen. Samtidigt måste vi inse att lilla Sverige ensamt inte kan lösa denna globala problematik. Vad USA och Kina gör är avgörande.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	<p>Borlänge behöver bli mer lyhört, medborgarna är medproducenter i skapandet av ett hållbart och framgångsrikt Borlänge. Det visar sig gång efter annan att det brister i kommunikationen med medborgarna, ta bara bussrevolutionen nu eller omläggningarna av stenen på torgen i centrum.. Sånt får inte ske.</p> <p>Det ställer nya krav på valda politiker, att vara just tillgänglig där människorna finns. Enligt dagens samhälle är vi bland de sämre kommunerna på att ha etjänster för våra medborgare. Det vill vi ändra på.</p> <p>Medborgardialogen kommer ske i högre grad genom digital kommunikation och mindre genom stormöten i bystugan.</p>
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Miljöpartiet vill sänka rösträttsåldern till 16 år och öppna för fler lokala folkomröstningar. Vi vill att beslut ska fattas så nära människorna som möjligt. Vi vill att medborgarna ska få mer makt, både i kommunen, landstinget, staten och EU. Vi vill ha mer öppenhet och transparens i samhället, och vi vill utveckla Borlänge kommuns dialog med borlängeborna. En viktig del av dialogen ska handla om hållbarhetsfrågorna. Vi ställer oss positiva till Naturskyddsföreningens förslag om öppna möten om viktiga frågor. Hösten 2013 lade Miljöpartiet i Borlänge en motion till kommunfullmäktige om att införa en så kallad miljöchecklista för varje kommunalt beslut. Det innebär att man för varje beslut ska ange om beslutet medför klimat- eller miljöeffekter, i förekommande fall beskrivning av dessa effekter samt om motåtgärder vidtagits och i så fall vilka. Motionen bifölls av kommunfullmäktige i våras.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	För oss moderater är stärkt medborgarinflytande sedan länge en prioriterad fråga eftersom medborgarna är våra uppdragsgivare. Deras skattepengar ska förvaltas på bästa sätt. Målet för vår demokratipolitik är en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande stärks och de mänskliga rättigheterna respekteras. En levande demokrati innebär att makten ska utgå från människorna och att var och en ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för fattade beslut som rör den enskilde individen. Organisatoriskt under kommunfullmäktige finns en demokratiutvecklingsberedning. Den består av, förutom fullmäktiges presidie, en representant för varje parti med syfte att utveckla demokratin i fullmäktige. Den övergripande målsättningen är att de folkvalda ska bli mer involverade i flera steg än bara själva beslutsfattandet. Fullmäktiges ledamöter bjuds in till boksluts- och dialogdagar med syfte att ge ökad kompetens och delaktighet i beslutsfattandet. För att göra fullmäktige mer tillgängligt för allmänheten sänds sammanträdena direkt via webb och närradio. Nämnder digitaliserar allt mer handlingar och nämndledamöterna har fått tillgång till Ipads. Demokratiutvecklingsberedningen bjöd in representanter från alla partier till en utbildningsdag om medborgardialoger. Där diskuterades bland annat om varför just medborgardialog, politiker och tjänstemäns olika roller i medborgardialogen. Det togs upp exempel från andra kommuner som arbetat länge med detta. I ett led att komma närmare medborgarna har några nämnder haft en dag på Kupolen där allmänheten fått komma och prata med politiker och tjänstemän. Samhällsbyggnadssektorn arrangerade en dag där borlängebon kunde komma och diskutera bygglov. Kultur- och fritidsnämnden samlade en annan dag in allmänhetens syn på den verksamheten. När det gäller demokratin i skolan finns det många områden som behöver förbättras som till exempel elevers inflytande och delaktighet. Elevråden på skolorna fungerar med skiftande kvalitet. Det saknas en helhetssyn på det demokratiska uppdraget och det genomsyrar sällan undervisningen. I Borlänge har ett antal ungdomar varje år fått chansen att jobba med barnkonventionen. Ungdomarna har bland annat arbetat med en dialog mellan unga och förtroendevalda. Demokratiutvecklingsberedningen har bjudit in flera kommuner som goda exempel för att få inspiration kring ungdomars inflytande.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Vi vill förbättra den demokratiska processen genom att möjliggöra fler mötesplatser i alla former där beslutsfattare och invånare möts. Genom aktiv medborgardialog inom partiet och med huvudmannen, exempelvis Borlänge kommun och landstinget Dalarna. Att utbilda och kompetenshöja medborgarna inom den demokratiska processen. Genom att öka medvetenheten bland invånarna, kan vi göra fler delaktiga och möjliggöra att fler tar aktiva beslut som är hållbara. Ju fler som är medvetna och deltar i beslutsprocessen desto bredare och bättre underlag finns inför beslut.

Fråga 2:	<i>Hur vill ert parti främja lärande för hållbar utveckling i kommunens skolor? Avser ni att göra någon särskild satsning, t ex genom kompetensutveckling inom detta område eller genom att ge stöd för skolor och förskolor som vill bli certifierade, under nästa mandatperiod?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Kompetensutveckling, metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan skolor i länet.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Lärande i ”hållbar utveckling” sker idag i skolan enligt läroplanen. Däremot kan man ifrågasätta om undervisning sker om tillväxthämmande miljöbeskattning och dess konsekvenser på sysselsättningen. Skolverkets läroplan är tillräckligt bra, inga extra satsningar krävs.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Hållbarhetsfrågorna är centrala för kristdemokraterna, minns väl när vi kallades för ”vatten och luftpartiet” av de etablerade under 70 och 80 talen, nu skattar ingen längre åt miljöfrågan. Alliansens budget som vi medverkat i lägger nästan 25 miljoner kronor mer i vår ram för skolverksamheten. Det är inte rätt att låta den centrala nivån bestämma vilken satsning för att nå upp till läroplanens mål som skall genomföras, det är olika på olika skolor och vi tänker att rektor ihop med lärarlag och eleverna är rätt nivå att ta beslut. Lika väl är det samma grupp som skall prioritera vilken utbildning som finns i gruppen och vad som behöver byggas på. Vår ambition är att Borlänge 2020 är topp 30 i riket vad gäller måluppfyllelse i skolan, skall det lyckas så kommer hållbar utveckling vara en röd tråd, det är vi övertygade om.
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Hållbar utveckling är en viktig del i skolan. Skolan har en viktig uppgift att lära eleverna om miljö- och klimatfrågor, för att lyckas med den uppgiften måste skolorna ha god kompetens inom området. Kompetensutveckling av skolans personal inom hållbarhetsområdet bör prioriteras högt. Vi vill att fler skolor och förskolor ska bli certifierade.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Skolan är bra på att hantera miljöfrågor och redan idag genomsyrar miljötanket skolan, från förskolan och uppåt. Det är viktigt att ta tillvara barns nyfikenhet och lust att lära. För att det ska fungera i skolorna behövs engagemanget hos lärarna. Det gäller att få lärarna att inse allvaret av att tänka hållbart borde lärutbildningen trycka mer på dessa frågor.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Den undervisning som bedrivs i Borlänges kommunala skolor följer läroplanen. Vi har många skolor och förskolor som är Grön Flagg certifierade och ett aktivt miljöarbete pågår i många verksamheter. Varje rektor ansvarar för kompetensutveckling av sin personal utifrån det behov som finns lokalt. Ett tydligt ledarskap är lika viktigt oavsett vilken fråga det handlar om. Genom ”tävlingar” att ex minska svinn i matsalen uppmuntrar vi till hållbarhetsarbete. Genom politiskt beslut på initiativ av Socialdemokraterna är Borlänge kommun värd för miljötinget 2014. Genom detta uppmuntra vi skolarbete kring hållbar utveckling. Allt kompetensutveckling utgår från behovet och hur uppdraget, det statliga och kommunala skall klaras av. Vi uppmuntrar/lyfter fram de verksamheter som vill certifiera sig men inga särskilda centrala medel kommer avsättas.

Fråga 3:	<i>På vilket sätt anser ert parti att Borlänge kommun bäst verkar för att ta ett lokalt ansvar för de åtaganden Sverige har – såväl nationellt som internationellt – när det gäller levande skogar och biologisk mångfald?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Genom de skötselplaner vi har för vår egen skog samt de naturreservat vi har i kommunen. Kommunen har inget direkt ansvar för den privatägda skogen.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Regelverk för att säkra biologiska mångfalden och bevarande av ekosystemen upprättas av Naturvårdsverket. Borlänges uppgift är att se till att man följer dessa regelverk. Kommunen kan inte själv skärpa regelverken och tro att man påverkar omvärlden med detta. Kommunens ansvar är att följa de regler som fastställts på riksplanet och inget mer.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Det gör vi genom att följa skogspolicyn som togs fram 2011, i den var alla partier överens om en plan för att bruka utan att förbruka kommunens skogsinnehav. OM vi låter den gälla, så är jag trygg med att vi kommer ha klarat vår del av både det nationella och internationella målen.
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Alla beslut som tas måste bidra till att miljömålen uppnås. Vi i Borlänge kommun måste göra vad vi kan för att hjälpa till att nå målen. I Borlänge vill vi skydda hotade arter och naturmiljöer genom satsning på fler naturskyddsområden. Vi vill också bevara jordbruksmarken i så stor utsträckning som möjligt. Vi vill öka miljöhänsynen i skogsbruket och enbart använda hygesfria metoder.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	<p>Det är viktigt att skogen förvaltas på rätt sätt, inte bara att skogen skyddas. Det krävs skötsel för att skogen ska fungera optimalt både ur miljö- och klimatsynpunkt. Alliansregeringen har höjt avsättningstakten när det gäller skydd av skog. Ytterligare värdefull natur behöver ges ett långsiktigt skydd och därför har regeringen föreslagit förstärkta resurser för skyddet av värdefulla naturområden. Det får dock inte bli ett ensidigt fokus på antal formellt skyddad hektar. Det viktigaste för den biologiska mångfalden är att skogsbruket på ett bra sätt tar generell hänsyn i den brukande skogen. Markägaren är en resurs i arbetet med att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Genom aktiv och rätt skogsvård kan vi vårda den biologiska mångfalden. Varje enskild markägare har möjlighet att bruka sin skog utifrån principen om frihet under ansvar.</p> <p>Det krävs en välfungerande rådgivnings- och tillsynsverksamhet för att det ska fungera. Värdet av vår biologiska mångfald och våra ekosystemtjänster måste bli synligt för att det ska kunna värderas och nyttjas hållbart. Frivilliga avsättningar, lågproduktiva skogar och skogsägarnas generella hänsyn ska tas i brukandet. Detta ska tillsammans med reservat och andra formella avsättningar utgöra stommen i miljöarbetet i skogen. Vi moderater tycker det är viktigt att jobba med nya skyddsformer och utveckla formerna för skydd av skog. Ett utökat och förbättrat samarbete med näringslivet, markägare och ideella organisationer är en viktig framgångsfaktor i arbetet för en stärkt biologisk mångfald. Svensk skog och skogsmark ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsägarna ska under frihet och eget ansvar själva kunna besluta hur skogen de producerar ska användas. Markägare är ansvariga att hänsyn till skogens lika miljöer tas. Avverkning ska ske med minsta möjliga skador på intilliggande miljöer. Skogsvårdsstyrelsen är en myndighet som tar över allt mer av bestämmandet. Härtill har vi den omarrondering som ska göras i kommunen där små skogsägare kan komma i kläm och stora drabbas av en rejäl utgift. När det gäller Nagoyaplanen vill vi att Sverige ska fortsätta att vara pådrivande i de internationella diskussionerna för att nå de satta målen för den internationella biologiska mångfalden. Vi moderater har motionerat i kommunfullmäktige om att slå vakt om vattenkvaliteten i våra två stora sjöar Ösjön och Runn. Det har betydelse även för den biologiska mångfalden i den marina faunan.</p>
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Levande skogar och biologisk mångfald är viktiga nationella miljömål i spåren av en utveckling där biologisk mångfald hotas, inte minst på grund av det moderna skogsbruket och avverkningsmetoder som inte alltid tar de miljöhänsyn som är nödvändiga. Kommunen kan motverka en sådan utveckling genom att bilda naturreservat, vilket också sker i Borlänge. Men det är också viktigt att kommunen arbetar med information och upplysning gentemot de privata markägarna i Kommunen, och inte minst, går före och på kommunens egna marker bedriver ett skogsbruk som är miljövänligt och uthålligt. Vi vill att all avverkning på kommunens marker ska vara hygesfri.

Fråga 4:	<i>Vilken är ert partis handlingsplan för att lyckas öka konsumtionen av ekologiska livsmedel i offentlig sektor till 100%? Hur vill ert parti dra nytta av att konsumtionen av ekologiska livsmedel ökar för att öka produktionen av ekologiska livsmedel i kommunen?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Genom bättre upphandling.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Folkpartiet ställer sig bakom den plan som kommunen beslutat när det gäller ekologisk mat. Denna plan ger förutsättningar för att lokalt odlade livsmedel får bättre möjligheter men lagar om offentlig upphandling sätter sina gränser, dessa kan inte kommunen ändra på. Vi ser dock behov av att underlätta för kommuner att handla upp lokalt i LOU.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Kommunen skall ha ambitiösa mål, för kommun är en väldigt stor aktör. Nyttan med att medborgarna enskilt tagit ansvar och att trenden är positiv för ekologiska livsmedel är bra. Det visar att medvetenheten växer. Då är det just det skall vi vara glad för, barn som vet end sig från förskolan att det är viktigt med märkningar är oerhört viktigt. För det kan förändra även de vuxna som är omedvetna. När kommunen sina uppsatta mål är mycket gjort i denna fråga..
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Vi vill visa hur det är möjligt att köpa ekologisk mat utan att kostnaderna ökar för mycket. T.ex. genom att köpa livsmedel som är i säsong, öka kunskapen om hur man kan laga god och näringsrik mat med billigare livsmedel och öka andelen vegetarisk mat. Miljöpartiet vill verka för att produktionen av ekologisk mat i kommunen ökar, genom att efterfrågan ökar från såväl kommunen som förhoppningsvis även från allmänheten. När kommunen arrenderar ut egen jordbruksmark ska ett villkor vara att den används för ekologisk odling. Vi vill att kommunen i så stor utsträckning som möjligt köper in lokalt producerad mat. Vi vill att det ska bli mer lönsamt med ekologisk produktion.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Vi vill att hem- och konsumentkunskap ska ökas i skolan. Det är viktigt att man får rätt verktyg som konsument redan tidigt. Vi vill göra det lättare för små och nära matföretag att leverera till kommunen. Att som idag kräva att en leverantör ska kunna leverera allt gynnar varken närliggande matproducenter eller utvecklingen av den ekologiska livsmedelsproduktionen. Moderaterna i Borlänge vill att ekologisk mat i så stor utsträckning som möjligt används i den egna upphandlade verksamheten. Den offentliga upphandlingen är ett kraftigt styrmedel och det ska vi utnyttja till hållbar konsumtion och produktion av varor och tjänster. I februari i år antog EU:s ministerråd ett nytt direktiv för offentlig upphandling. Det nya direktivet innebär att offentliga upphandlare får utökade möjligheter att ställa andra krav än lägsta pris i sina offentliga upphandlingar. Det är fullt möjligt och legalt att ställa t ex djurskyddskrav vid upphandling av livsmedel. LOU är inget hinder. Om den upphandlande myndigheten kan minska leverantörers arbetsinsats så mycket som möjligt genom att arbeta fram så bra underlag som möjligt kan flera vara med och upphandla. Offentliga upphandlingar som ser till matens kvalitet skulle kunna leda till både bättre skolmat och fler jobb i matproduktionen samtidigt som vi tillmötesgår konsumenternas önskemål. Detta öppnar i sin tur upp för fler arbetstillfällen i matproduktionen om en ökad efterfrågan på lokalproducerat uppstår och flera av de lokala företag kan vinna upphandlingar när lägsta pris inte längre är det viktigaste kriteriet. Sverige ska värna våra djurskyddskrav och vår miljöhänsyn. Det förpliktar såväl politiken som konsumenterna och producenterna att värna en sådan inriktning. Möjligheten för konsumenten att kunna göra ett välinformerat val är en viktig del för svenskt jordbruk. Tillsammans med goda villkor för företagande med återhållsamma skatter och minskat regelkrångel samt hög innovations- och förädlingsförmåga i jordbruket har svenskt jordbruk möjlighet till en stark framtid.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Borlänge Kommun har ambitiösa mål om att öka andelen ekologiska livsmedel i offentlig sektor. Andelen är idag ca 50% och det är ett resultat som placerar Borlänge Kommun bland de främsta kommunerna i landet vad gäller andel ekologiska livsmedel. Utvecklingen visar att det är fullt möjligt att öka andelen ytterligare. Genom att kontinuerligt se över produktsortimentet och där så är möjligt konvertera till ekologiska livsmedel kan vi fortsätta att öka andelarna ekologiskt. Men det förutsätter fortsatt fokus på målet. Kommunens framgångsrika arbete och en växande medvetenhet och efterfrågan på ekologiska livsmedel hos allmänheten innebär att marknaden växer och därmed bör också ekologisk odling kunna bli ett attraktivt alternativ för fler lokalt verksamma producenter. Vi vill fortsätta satsningarna på ekologiska livsmedel i förhoppning om att detta också ska få genomslag i produktionsledet lokalt.

Fråga 5:	<i>Finns det andra miljöfrågor som ert parti vill driva i Borlänge kommun, men där ni hindras av begränsningar på det nationella/europeiska planet och där vi behöver försöka påverka rikspolitiken eller europapolitiken?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Inte vad jag kan komma på just nu.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Vi är mycket bekymrade av att politiken på riksplanet försämrar konkurrenskraften för våra basindustrier SSAB och Stora Enso. Handeln med utsläppsrätter skärps. Ytterligare km-skatter för lastbilstransporter föreslås. Svaveldirektivet för Östersjön fördrivar sjötransporter. Man får intrycket att "gröna" politiker vill lägga ner vår basindustri och få den förflyttad utanför Europa. Hjälper det klimatet och miljön ? En nedmontering av basindustrin som är motorn i regionens näringsliv skulle få stora negativa konsekvenser för sysselsättningen. Det är väl känt att Folkpartiet ser kärnkraften som den enda lösningen för att minska CO2 utsläppen och bevara energiförsörjningen till industrin.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Ja, som ni nämner i frågeställningen är det ibland så att det är svårare att sätta särkrav om ursprung vid upphandling, min erfarenhet är att det är bättre att försöka sociala krav som vi vet nästan bara uppfylls här om det är en produkt vi verkligen vet att den finns och framställs på ett vettigt vis i närområdet. Det är lite bakfram att det skall vara lag som är svår när vi försöker göra rätt!
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Nej, inte vad vi kommer på nu.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Klimatförändringar och miljöproblem ställer höga krav på såväl globalt samarbete som lokalt ansvarstagande. Miljöproblemen är gränslösa och så också lösningarna. Basen för en ansvarsfull miljöpolitik bör vara att förorenaren ska betala för sina utsläpp. Moderaternas miljöpolitik bygger på målet att hitta en balans mellan bevarandet och användandet av land, vatten och levande resurser. Det innefattar hänsyn till sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter och respekt för ekosystemens naturliga gränser. Våra naturresurser är begränsade och de måste förvaltas under ansvar. EU står för 10% av världens utsläpp av växthusgaser, men har en stor möjlighet att påverka andra länder och sätta agendan vid internationella förhandlingar. Sverige kan föregå som ett gott exempel och kan göra ett verkligt avtryck i EU och världen. Detta bör ske genom att minska utsläppen, men även bidra till åtgärder utomlands där klimatinsatser ofta är mer kostnadseffektiva. En global klimatöverenskommelse innefattande nationellt bindande mål för utsläppsminskningar är centralt i arbetet för att begränsa den globala uppvärmningen. Många länder klarar inte själv att genomföra nödvändiga anpassningar och därför krävs att FN, EU och andra internationella organisationer gör sitt. I Sverige måste vi arbeta för att såväl företag som kommuner och landsting i än högre utsträckning ska ta ett tydligt miljöansvar. För att klimatarbetet ska bli framgångsrikt krävs att privatpersoner, företag, kommuner och landsting gör aktiva val för att gynna klimatet. Ingen kan göra allt men alla kan göra något. Klimatutmaningen är global och lyckas vi inte få fler länder att minska sina utsläpp hjälper det föga hur ambitiösa vi än är i Sverige. Sverige är ett avlångt land med långa avstånd och genom att tillåta längre och tyngre lastbilar kan både kostnader och miljöpåverkan reduceras, utan att det inverkar på säkerheten. En kilometerskatt skulle bli katastrofalt kostsamt för branschen och öka kostnaderna för Sveriges konsumenter. Vi har inte råd att säga nej till ett trafikslags utveckling. Det är viktigt att skatter inom miljöområdet står i proportion till vad de ska utföra och miljöskatterna får inte sättas godtyckligt. En enhetlig beskattning av utsläpp, som är teknikneutral och framåtblickande.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Inte vad vi känner till idag, vi följer de rekommendationer som finns och följer även utveckling i beslut i riksdag och EU.

Fråga 6:	<i>Vilka konkreta åtgärder vill ert parti genomföra i förskolor och skolor för att minska exponeringen för hälsoskadliga kemikalier?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Vi har lämnat förslag om att göra en handlingsplan för att få bort de giftiga kemikalierna.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Borlänge kommun ska vidta åtgärder för att försäkra sig om att de gränsvärden som fastställs av kemikalieinspektionen efterföljs. Borlänge kommun ska i sitt miljöprogram skriva in att förskolan ska vara fri från kemikalier.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Vägen till en giftfri skola och förskola är inte helt rak, men de åtgärder som fungerar är att som första steg kartlägga skadliga ämnen i förskolor och skolor och byta ut föremålen mot giftfria alternativ, sam i ett andra steg se över även andra kommunalt finansierade verksamheter och sanera sådana miljöer från skadliga ämnen. Det kräver tid, struktur och medvetna politiker. Barnen är det viktigaste vi har, de förtjänar en giftfri miljö på sin arbetsplats!
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Vi vill minska dessa farliga kemikalier i förskolor och skolor. Detta är en viktig fråga för Miljöpartiet och i vintras skrev vi en motion till kommunfullmäktige om detta som baseras på Naturskyddsföreningens arbete om giftfri förskola. De åtgärder som bör vidtas är bland annat inventering av nuläge, ta bort de farliga kemikalierna redan nu så långt det är ekonomiskt rimligt, ställa hårda krav vid nya inköp, renoveringar och nybyggnationer, samt sprida information om hur det ser ut och hur dessa kemikalier kan undvikas. Borlänge kommun håller för närvarande på att ta fram en miljöplan, där frågorna om kemikalier i barnens vardag behandlas på ett bra sätt. Miljöpartiet ska verka för att det som står i planen ska uppnås.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Moderaterna vill att Sverige ska stärka sin röst i EU och ta initiativ till ett högre arbetstempo för att verka för en giftfri vardag. Att fasa ut kemikalier krävs bred uppslutning, intresse och medvetenhet. Rensa ut elektroniska apparater som mobiltelefoner eller datorer där det finns gamla plaster, gammalt damm och smuts som barn riskeras att utsättas för. Om man är osäker på vad en produkt innehåller så kan frågan ställas till producenten eller leverantören som ska kunna specificera vilka kemikalier som använts. Med bra lokalvård, ventilation, vädring och liknande går det att komma långt för att barn och vuxna ska ha en god miljö att vistas i. Eftersom kemikalier släpps från produkter och hamnar i dammet, är städningen viktig liksom valet av städprodukter. Underhållet av de kommunala byggnaderna, och särskilt skolor, är eftersatt. Vi moderater vill öka takten i fastighetsunderhållet eftersom det dessutom är en arbetsmiljöfråga. Därför har vi lyft fram extra ekonomiska medel i de budgetar som Alliansen i Borlänge lagt fram för att skynda på fastighetsunderhållet. När det gäller upphandlingsbiten gäller det att ställa kemikaliekrav i samband med upphandling och säkerställa att nyinköpt material är bra. Det gäller även byggmaterial vid ombyggnation och nybyggnation av lokaler.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	De åtgärder som behövs för att skapa giftfri förskola i Borlänge kommun ska utgå från gällande lagstiftning och av myndigheter framtagna riktlinjer. En ny miljöplan för Borlänge kommun håller på att tas fram. Miljöplanen ska beskriva hur Borlänge kommun kommer att arbeta för att nå de av Sveriges miljö kvalitetsmål som är särskilt prioriterade för just vår kommun. Giftfri miljö är ett av de särskilt prioriterade målen. Giftfri förskola kan vara en åtgärd för att nå målet. Det är viktigt att åtgärderna för giftfri förskola som beskrivs i miljöplanen är förankrade i den verksamhet som berörs och att arbetet har sin utgångspunkt i de dokument/policys som är framtagna av myndigheter. Miljöstyrelsensrådet kommer att ta fram miljökrav och en guide för inköp och upphandling för huvudområdena "leka, äta, sova". Guiden kan fungera som stöd till inköp och upphandling av giftfria produkter för förskolor. Dessa krav bör tillämpas i Borlänge kommun. Inköp/upphandling berörs då inköp av lekmaterial sker enligt upphandlingscentrets regler.

Fråga 7:	<i>Vad vill Ditt parti göra för att främja och underlätta för cykeln som transportmedel?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Satsa pengar på att bygga cykelvägar.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Människor måste ha rätten att bestämma om man cyklar eller färdas på annat sätt. Det enda kommunen kan göra är att bygga bra cykelleder vilket redan sker i Borlänge.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Cykelplanen i Borlänge borde skrivits ihop med Falun, eftersom det är den pendling vi närmast kan tänka oss skulle i någon mån kunna släppa från fosildrivet till velocipeden. Det är en ganska enkel och tydlig sak vi kan börja med bums, att koppla hop våra cykelplaner. En annan väldigt viktig fråga är den om att kombinera trafikslag, för mig som pendlare är det viktigt att jag har möjlighet att få med mig cykeln på bussen eller på tåget, och det i det närmaste ogörligt här idag. Tyvärr. Och om fler skall cykla på vintern är det en god ide at fortsätta med projektet vintercyklisten som ni säkert känner till, och så såklart det självklara i att arbeta för att cykelvägarna ska vara fria från hala höstlöv, is och snö. Därför prioriterar vi underhållet av cykelvägarna året om. Det ska vara tryggt att cykla när det är mörkt. Därför blir fler och fler cykelstråk upplysta. Här går första frågan igen lite, om vi samlar också in synpunkter på våra cykelvägar och åtgärddar dem kontinuerligt med en etjänst som är smidig så får fler och fler förtroende för att det kan fungera att cykla. Det vore värt mycket.
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Miljöpartiet vill bygga ut cykelvägnätet i Borlänge ytterligare, och se till att det är ett sammanhängande nät så att inte cykelvägen plötsligt försvinner. Det ska finnas bra cykelparkeringar som ska vara belägna närmre målpunkten än bilparkeringarna. Det är viktigt att cykelvägarna underhålls på ett bra sätt, även vintertid. Det ska ses som det självklara valet att cykla, inte att åka bil. Vi vill revidera kommunens cykelplan.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Vi moderater har som målsättning att Borlänge ska bli Sveriges bästa cykelstad – sommar som vinter. Det ska kännas lockande att cykla. Cykling är bra för hälsa, ekonomi och miljö. Borlänge har fått en ökning av antalet cyklister även vintertid vilket är mycket glädjande, inte minst ur ett hälso och miljöperspektiv. Borlänge har ett väl utbyggt nät av cykelvägar. Utbyggnaden av cykelnätet utförs inom hållbara ekonomiska ramar och sker ofta i samband med andra åtgärder. Tyvärr har förtätningen av busstrafiken lett till att färre cyklar eller går och hellre tar bussen vilket förstås både är dyrare och sämre för miljön. Alla cykelvägar måste bli noggrant undersökta. De ska förbättras, bli tryggare och mer tillgängliga. När framtida bostadsområden planeras är cykeln i tydligt fokus. Vi moderater vill förenkla för cyklister genom säkrare cykelvägar, bättre skottning och sandning av cykelbanor, bättre belysning på cykelbanor, fler cykelpumpar i anslutning till cykelparkeringar, samt underlätta för att ta med cykeln i kollektivtrafiken. Vi behöver se över hur man kan ställa ifrån sig cykeln och låsa fast den utan att vara bekymrad för att få den stulen. Kommunen ska göra det enkelt för besökare och oss som bor här att ta cykeln, bussen, tänka miljösmart, handla ekologiskt och närodlat. Bilresorna är det som allra mest påverkar klimatet och luften vi andas. En början till förändring är att erbjuda gröna alternativ. Elbilar, elcyklar – laddningsstolpar runt om i stan.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Transportsektorn är en stor utsläppskälla av växthusgaser. Det är nödvändigt att de miljövänliga alternativen ges större utrymme på bilens bekostnad om vi ska kunna minska utsläppen. Cykeln är ett sådant alternativ till bilen som transportmedel, framförallt i samband med kortare resor. Gång och cykelvägar saknas inte. Många Borlängebor använder också cykeln, Borlänge hör till de kommuner som har kommit längst för att underlätta cykelresandet. Men vi behöver fortsätta bygga ut cykelvägnätet, det ska vara enkelt och smidigt att använda cykel i Borlänge. Vi vill se ännu fler Borlängebor välja cykel framför bil och vi är beredda att avsätta medel för fortsatt utbyggnad av cykelvägnätet.

Fråga 8:	<i>Vill ditt parti att även boende på mindre orter ska ha säker och tillgänglig busstrafik och är ni beredda att anslå de behövliga resurserna för detta? Är ditt parti berett att fastslå en miniminivå för bussturer och hur ser denna nivå ut?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Vi vill se en flextrafik i hela kommunen.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Att fastslå en miniminivå för tillgänglig busstrafik är fel. Man måste ta ett helhetsgrepp i en samhällsekonomisk analys och med dessa som utgångspunkt ge ekonomiska incitament för människor att åka kollektivt. Beslutet måste tas av varje individ beroende på sin egen speciella situation. Vi ser mycket positivt på transportsystem där linjetrafik går i tätbefolkade områden och att vi har s k anropsstyrd trafik som samordnar skolskjutsar, färdtjänst, sjukresor där det bor färre människor. Det ska vara enkelt att ta bussen/tåget. Vi anser dock att bilen är nödvändig.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Vi vet ju med forskningen i ryggen att den faktor som är viktig för att öka andelen resande som sker kollektivt är turtäthet. Prioriteringen turtäthet i de folkrika områden är därför det som vi vet ger bäst effekt per skattekrona. Det finns två problem med den nya trafiken, dels är det att vi nu har bussar som går parallellt med tågen mellan tätorterna. Det är huvudlöst, där finns de resurser som borde ligga i att komplettera kommunernas matartrafik in till stationerna med riktigt bra flextrafik, alltså anropstyrd trafik i ytterområdena. Vi hämtar gärna inspiration från kommuner som lyckats och som påminner om Borlänge i struktur. En sådan är Helsingborg.
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Miljöpartiet vill satsa på kollektivtrafiken mer än vad som görs idag, och de allra flesta ska ha tillgång till god kollektivtrafik. På vissa platser där det är väldigt glest befolkat kan det tyvärr vara svårt, där får man använda sig av flextrafiken. Det vore önskvärt att ha en god kollektivtrafik överallt, men det är tyvärr inte ekonomiskt försvarbart. Vi kan tyvärr inte fastslå en miniminivå för bussturer, men vi vill ha så god kollektivtrafik som möjligt med hög klimateffekt för den summa som är rimlig. Många som bor i städer och har tillgång till god kollektivtrafik eller kan gå eller cykla till sitt arbete eller till affären, väljer ändå att åka bil. Om man kan minska dessa korta bilresor gör det en större nytta för klimatet än om de som bor på landsbygden tar bussen i stället för bilen, eftersom de inte är så många. I vissa lägen kan särskilda bussturer på landsbygden vara kontraproduktiva ur klimatsynpunkt om beläggningen är för låg. Men det bästa är självklart om de flesta kan åka kollektivt, gå eller cykla, och det är också det som Miljöpartiet eftersträvar. För de som inte har möjlighet att åka kollektivt, gå eller cykla är det viktigt att det finns bilar med miljövänliga drivmedel, t.ex. el. Därför behöver det finnas laddstolpar för elbilar på fler ställen än det gör idag.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Den förra omläggningen av stadsbusslinjenätet föll väl ut med ökat resande. Den senaste upphandlingen av kollektivtrafiken har kantats av misslyckanden av det rödgröna styret i Region Dalarna. Upphandlingarna har inte följt de branschrekommendationer som bussbranschen satt upp för en kostnadseffektiv upphandling samt de intentioner som den nya kollektivtrafiklagen angav för att öka det kollektiva resandet. Trafikhuvudmannen har inte undersökt vilka kommersiella aktörer som kan tänkas vara intresserade att bedriva trafik innan upphandlingen skett, vilket strider mot lagstiftningens intention. Bussen kan inte ersätta bilen på landsbygden utan bägge transportmedlen kompletterar varandra. Utsläppen från bilar är förstuds ett problem som ska tas på allvar, men det är inte bilen som är boven i dramat utan drivmedlet. Nya drivmedel/elbilar kommer alltmer och alliansregeringen har dessutom anslagit 40000 kr/bil i supermiljöbilspremie för att stimulera fler sådana bilköp och som fallit väl ut. Hållbara transporter handlar i hög grad om att öka kollektivtrafikresandet. För att öka kollektivtrafikens attraktionskraft bör även andra åtgärder övervägas för att underlätta hur olika transportsystem – gång, cykel, bil och kollektivtrafik – länkas samman. Omställningen till en fordonsflotta oberoende av fossilt bränsle måste vara hållbar på tre sätt – tekniskt, ekonomiskt och politiskt. För att lyckas med genomförandet av en grön fordonsflotta behövs gemensamma internationella standarder för tekniken. Infrastrukturen för förnyelsebara drivmedel behöver byggas ut. Detta kan vara ett ansvar som tas regionalt genom samverkan mellan kommuner, landsting och näringsliv. Genom krav på den egna fordonen och fordon som upphandlas, tex kollektivtrafik, skapas en större marknad för biogasstationer och underlag för elladdning.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	Det är en utmaning att minska utsläppen av växthusgaser från transportsektorn. För att lyckas krävs bl.a. att resandet med bil minskar och det kollektiva resandet ökar. Satsningarna på kollektivtrafiken i Borlänge med fler bussar och tätare turer, som inleddes 2007, har varit framgångsrik. Resandet med buss ökade med ca 60%. Ökningen har nu planat ut, och fortsatta förbättringar av kollektivtrafikens marknadsandelar förutsätter fortsatta satsningar på att öka kollektivresandets attraktionskraft på bilens bekostnad. Det är ingen lätt uppgift men helt nödvändig. Snabb stråtrafik som leder till att fler ställer bilen och väljer kollektivtrafiken är rätt för miljön men om tillgängligheten till kollektivtrafik samtidigt försämrats för landsbygdsbor så motverkas denna miljöfördel. Det är olyckligt. Även boende på landsbygden måste förses med rimliga förutsättningar att resa kollektivt. Vi vill fortsätta göra satsningar på kollektivtrafiken och vi vill också byta ut fossilbaserade drivmedel mot förnybara. Även bussarna ska vara miljövänliga.

Fråga 9:	<i>Bör tillväxt fortsätta att vara ett av de överordnade målen i kommunens styrdokument? Om ja, hur går det ihop med kommunens ambitioner att minska sin miljöpåverkan?</i>
Centern Karin Örjes karin.orjes@centerpartiet.se	Centerpartiet ser miljö och tillväxt som varandras förutsättningar. Vår vision är en grön omställning där vi producerar energi, reser och transporterar gods utan koldioxidutsläpp.
Folkpartiet Lars Ingvarsson lars@ingvest.se	Eftersom befolkningen ökar måste tillväxten vara ett överordnat mål. Människorna måste ju arbeta för att kunna försörja sig och en ökad tillväxt innebär ju att den totala arbetsmängden ökar. Detta krävs för att en ökande befolkning skall kunna försörja sig. Alternativet är en sänkt levnadsstandard. Det är för mycket känslor inblandade i kärnkraftsfrågan. Våra reaktorer i Sverige utgör generation 2 och kan få hårdsmältor. Nu utvecklas generation 4 som använder flytande bly som kylmedel. Bly används för att avskärma radioaktivitet. Därför kan ingen farlig hårdsmälta uppstå i dessa reaktorer. Dessutom är de konstruerade så att 99 % av dagens kärnavfall kan användas som bränsle. Miljövännerna borde lära sig mer om denna nya generation kärnreaktorer. Att nyttja denna teknik ger både energi till industrin och minskar CO2 utsläppen. Man får inte döma ut kärnkraften med förutfattade meningar och känslomässiga bindningar. Läs gärna om professor Wallenius forskning på KTH.
Kristdemokraterna Jonas Hillerström jonas.hillerstrom@borlange.se	Krisdemokraternas existensberättigande kommer av att vi ideologiskt hävdar att alla människor behöver mer än vatten och bröd, att det finns fler behov att tillgodose. Det finns en paradox i tillväxtens kölvatten, det håller vi med om. Samtidigt som färre människor i världen än någonsin rester sig ur den extrema fattigdomen tack vare tillväxt, så är tillväxten en bov i dramat kring starkt negativa miljöeffekter. I vilket fall om den bara är det traditionella måttet på aktivitet i ekonomin, alltså BNP. En tillväxt som baserar sig på förbrukandet av ändliga resurser är inte hållbar. Men en hållbar tillväxt, med teknikfokus och kvalitativa snarare än kvantitativa mål är rätt väg att gå, det är gott förvalterskap. Vägen till ett sånt "cirkelsamhälle" är lång, men vi måste börja någonstans. Att vi nu från regeringen sida har beslut om 10 000 nya ladsstolpar för elbilar, eller satsningen på höghastighetståg mellan storstäderna är just den ekonomiska tillväxtens förtjänst. Måttet är problematiskt, och fylls det bara med BNP är det fel, kan vi däremot fylla det med kvalitativa indikatorer så tro vi på måttet även i framtiden och för framtiden.
Miljöpartiet Elina Brodén elina.broden@gmail.com	Vi anser inte att tillväxt ska vara ett överordnat mål i kommunens styrdokument. Miljöpartiet vill utveckla ett hållbart ekonomiskt system som inte bygger på tillväxt. Vi vill se andra mått på välfärd än BNP-tillväxt, till exempel välbefinnande, jämställdhet, klimatutsläpp. Viss tillväxt på områden som till exempel kultur, idrott, utbildning och datakommunikation bör dock tillåtas eftersom klimateffekterna oftast är väldigt låga.
Moderaterna Anna Granlund anna.granlund@moderat.se	Vi moderater vill ha en miljöpolitik som tillåter god levnadsstandard idag utan att äventyra morgondagen. Med en politik för fler jobb, kan vi även i fortsättningen satsa på miljöforskning och energibesparande program i industrin. Bara med en regering som tar ansvar för ekonomin kan klimatåtgärderna finansieras, krona för krona. Vi grundar vår politik på ordning och reda i ekonomin och på en politik för jobb och tillväxt skapar vi resurser att investera i ett hållbarare Sverige. Arbetslinjen är en förutsättning för en ambitiös och långsiktig miljö- och klimatpolitik. Det är bara genom att föra en politik för jobb och tillväxt som den teknikutveckling och de resurser som krävs för att klara omställningen kan komma fram. För att kunna bygga ett hållbart samhälle som tar ansvar för både klimat, miljö och välfärd krävs tillväxt. Tillväxt skapar resurser samt förutsättningar för investeringar och effektivt miljöarbete. Utvecklingen sedan 1990 visar att det inte finns någon motsättning mellan tillväxt och minskade koldioxidutsläpp. Sedan 1990 har de svenska koldioxidutsläppen minskat med 20 procent samtidigt som BNP vuxit med 60 procent. Steg för steg, gram för gram sänker vi våra utsläpp. Klimatet är reellt och påtagligt och vi tar det på stort allvar. Vi får inte låsa fast oss vid en metod. Det är viktigt att vi är flexibla och förhåller oss till forskning och teknikutveckling. Sverige har tack vare kärnkraft, vindkraft och vattenkraft elproduktion som till 97 procent är fri från koldioxidutsläpp. Detaljstyrning gör utsläppsminskningen dyrare; pengar som istället kan investera i miljöteknisk utveckling, tillväxt och välfärd.
Socialdemokraterna Lars Jonsson borlange.ak@gmail.com	1. I kommunens styrdokument finns inget sådant övergripande mål 2. Vi jobbar för att skapa fler arbetstillfällen och en ökad välfärd i kommunen genom bland annat samverkan med högskolor och universitet stödjer vi en utveckling av moderna hållbara produkter. En ökad produktion av produkter som bidrar till ett hållbart samhälle kan bidra till ökad tillväxt. Denna typ av tillväxt är vi definitivt för och vi vill att vår stad ska växa och att jobben ska bli fler men vi styr inte med politiska beslut vilka företag som etablerar sig. 3. Borlänge har många gånger uppmärksammats för våra miljöpolitiska ansträngningar genom Borlänge Energi, genom Borlänge-modellen för transporter till våra skolor och av att vi är landets bästa kommun på att servera ekologisk mat till barn och i äldreomsorg.

